

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง การพัฒนาเศรษฐกิจกับการพัฒนาการศึกษา จึงมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ทั้งนี้เพราะ ความเจริญในทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ จะเกิดขึ้นตามเป้าหมายที่วางไว้ ก็ต่อเมื่อประชาชนของประเทศนั้นมีการศึกษาถึงระดับที่จะไปทำหน้าที่พัฒนาประเทศในด้านต่างๆและระดับต่างๆได้ ดังนั้น "คุณภาพของประชากร จึงเป็นผลสะท้อนมาจากคุณภาพของการศึกษา การพัฒนาการศึกษา จึงเปรียบเสมือนแม่บทของการพัฒนาทุกๆด้าน"

แต่เป็นที่ทราบกันดีในวงการต่างๆแล้วว่า คุณภาพของการศึกษาในปัจจุบันยังอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษา มีปัญหาสำคัญแปลทางการศึกษาหลายประการ เช่น ปัญหาเด็กเรียนตกซ้ำชั้น ปัญหาเด็กเรียนจบชั้นประถมปีที่ 4แล้วยังอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ก็มีละไม่ยอมการที่คุณภาพของการศึกษายังอยู่ในเกณฑ์ที่ยังไม่เป็นที่น่าพอใจนั้น มิได้เกิดจาก องค์ประกอบอย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะ แต่เกิดจากองค์ประกอบหลายอย่างผสมผสานกัน ตัวครูนับเป็นองค์ประกอบสำคัญของปัญหาต่างๆ

1. มูรี จารุปาน " การประเมินผลความสูญเสียผู้มีความสามารถที่จะเรียนในชั้นการศึกษา ระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย ระหว่างปี 2512 - 2519," วารสารบัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2512), หน้า 237.

ตั้งที่นักการศึกษากล่าวว่า ส่วนประกอบของโรงเรียนคือ อาคารสถานที่ ครู ตำรา และอุปกรณ์การสอน แต่การจัดการศึกษาในโรงเรียนนั้น ครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญมาก เพราะถ้าครูมีคุณภาพไม่ดีพอ แม้จะมีตำราหรืออุปกรณ์การสอนดีเพียงใดก็ตาม นักเรียนก็ศึกษาเล่าเรียนไม่ได้ดี เมื่อขาดครูอธิบาย แนะนำ และเน้นความสำคัญให้เข้าใจแจ่มแจ้ง ในทางตรงกันข้าม ถ้าตำราหรืออุปกรณ์การสอนไม่มี หรือมีไม่พอ แต่มีครูที่มีคุณภาพดี ก็ยังสามารถหาวิธีให้นักเรียนเข้าใจบทเรียน หรือแนะนำวิธีค้นคว้าหาความรู้ได้ ดีกว่าที่นักเรียนจะอ่านจากตำราเอาเอง ทั้งนี้เพราะการศึกษาไม่ได้อยู่ที่การลอกตำราเอาไปเป็นความรู้เท่านั้น แต่อยู่ที่วิธีสอน และการอบรมสั่งสอนมากกว่า ดังนั้นการมีครูที่มีคุณภาพดี จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ²

ครูที่มีคุณภาพดีนั้น จำเป็นต้องเป็นบุคคลที่มีความสมบูรณ์ในทางบุคลิกภาพ มีความรู้ในวิชาการ และวิชาการศึกษาเหมาะสมกับการเป็นครู มีสมรรถภาพในการเป็นครูที่ดี เพราะครูไม่ใช่ผู้สอน - หนังสืออย่างเดียว แต่ต้องเป็นบุคคลที่ให้การอบรมสั่งสอนทุกสิ่งทุกอย่าง ตลอดทั้งเป็นแบบอย่างที่ดีของนักเรียนได้

บุญถิ่น อัตถากร³ กล่าวว่า ครูดีนั้นควรมีลักษณะ 3 ประการคือ

1. ควรเป็นผู้มีความรู้ในเนื้อหาวิชา และต้องสร้างสัมพันธ์ที่ผูกพันอยู่เสมอ
 2. ควรเป็นผู้มีความสามารถในกลวิธีสอน สามารถถ่ายทอดความรู้ แนะนำวิธีทางแก้ปัญญา และอบรมชักนำเด็กไปสู่หนทางอันดีงาม
 3. ควรเป็นผู้ที่เพียรไปช่วยคุณธรรมและวัฒนธรรม
- นอกจากนี้ยังกล่าวอีกว่า "การผลิตครูนั้น จะต้องมุ่งผลิตครูดี"

² นันทนา นัจจะนนท์ "การปรับปรุงการฝึกหัดครูประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา" (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2510) (ฉบับโรเนียว), หน้า 3.

³ บุญถิ่น อัตถากร "แนวนโยบายการผลิตครูในอนาคต," เอกสารชุดเผยแพร่การศึกษา ฉบับที่ 10 : 1 - 18 ตุลาคม 2514.

กรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของครูและการ
ผลิตครูที่มีคุณภาพดังกล่าว จึงได้ปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาถึง 2
ครั้ง เพื่อผลิตครูประถมศึกษาที่มีคุณภาพและเหมาะสมกับกาลสมัย การปรับปรุงครั้งแรกมี
ขึ้นในปี พ.ศ. 2502 และครั้งที่ 2 ในปี 2508 โดยมีความมุ่งหมายดังนี้⁴

1. ให้เป็นผู้มีความรู้ในค่านิยมวิชาสามัญ และวิชาการศึกษาเป็นอย่างดี สามารถนำ
ความรู้ที่ได้เรียนมา ไปใช้ในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ และเพื่อดำรงชีวิตอยู่อย่างเหมาะสม
กับสภาพของสังคม
2. ให้เป็นผู้มีนิสัยชอบค้นคว้าหาความรู้ มีความคิดริเริ่ม และเป็นผู้นำใช้
ความคิดอย่างมีเหตุผล
3. ให้มีโอกาสสำรวจหาความสนใจ หรือความถนัดพิเศษและส่งเสริมในทางนั้น ๆ
4. ให้เป็นผู้มีความเข้าใจเด็กวัยรุ่น และให้มีความสามารถในการสั่งสอนอบรม
การแนะแนว และการปกครองที่ถูกต้องแก่เด็ก
5. ให้เป็นผู้มีความสามารถในการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นที่ตั้งโรงเรียน ให้เป็น
ประโยชน์แก่การเรียนการสอนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้
6. ให้เป็นผู้ตระหนักในความสำคัญของหน้าที่ และความรับผิดชอบต่อหน้าที่
ของตน
7. ให้เป็นผู้ตระหนักในจริยธรรม คีลธรรม และวัฒนธรรมของชาติ

⁴ฉันทน์ กลิ่นหอม " การติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จประกาศนียบัตรวิชา
การศึกษา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2509 - 2513 ในโรงเรียนประถมศึกษา ภาคการศึกษา 10 "
(วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2513) , หน้า 3.

ในการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรทั้งสองฉบับ มีสาเหตุหลายประการที่ทำให้ผลการปรับปรุงหลักสูตรไม่เป็นที่น่าพอใจ ดังจะเห็นได้ว่าในช่วงระยะเวลาการปรับปรุงดังกล่าวจนถึงปัจจุบัน ปัญหาความสูญเปล่าทางการศึกษา ยังคงมีอยู่ เป็นที่ทราบกันทั่วไป ดังได้กล่าวมาแล้ว เหตุผลสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ให้นักศึกษา และครูประจำการไม่มีคุณภาพเป็นที่น่าสนใจนั่นก็คือ การขาดความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่ดี และที่จำเป็นต่อการเป็นครู เพราะครูที่จะประสบความสำเร็จในการทำงาน จะต้องเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาที่ดี มีบุคลิกลักษณะ และบุคลิกภาพที่ดี มีความรู้ในวิชาที่สอน มีความรู้กว้างขวาง ทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพ มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพครู นอกจากนี้ยังจะต้องมีคุณสมบัติด้านอื่นอีกหลายประการ คุณสมบัติต่างๆที่จำเป็นสำหรับครูที่มีคุณภาพนั้นสมควรที่จะได้มีการวิเคราะห์และรวบรวมเป็นเกณฑ์มาตรฐาน เพื่อที่จะใช้เป็นแนวทางในการฝึกหัดและอบรมครูให้มีคุณภาพ อีกทั้งเป็นมาตรการที่เหมาะสมสำหรับประเมินคุณลักษณะ ความรู้ ความสามารถของครูและนักศึกษาครูอีกด้วย

นอกจากนั้นยังเป็นเกณฑ์มาตรฐานที่ครูหรือนักศึกษาครูจะได้อบรมล่วงหน้าว่า ผู้ที่เป็นครูนั้นจะต้องมีลักษณะ ความรู้ ความสามารถ และหน้าที่อย่างไรบ้าง ดังที่ ชีระ สุมิตร⁵ กล่าวว่า - "ผู้ที่จะเป็นครู ควรจะใคร่ด้วยความแน่นอนว่า งานครูนั้นต้องการพื้นฐานความสามารถประเภทใด และเลือกสรรได้ล่วงหน้าว่า บทบาทชนิดใดที่ เขาต้องเตรียมตัว"

แผนกประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในฐานะสถาบันหนึ่งที่ทำหน้าที่ผลิตครูประถมศึกษา ได้เห็นความสำคัญและความจำเป็นของการผลิตครูที่มีคุณภาพ โดยอาศัยเกณฑ์มาตรฐานเป็นหลัก ซึ่งเกณฑ์มาตรฐานดังกล่าว ยังไม่มีผู้ใดหรือสถาบันใดกำหนดขึ้น แผนกประถมศึกษา จึงได้ร่วมมือกับองค์การยูนิเซฟ (UNICEF) ทำการวิจัยเพื่อหาเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา เป็นโครงการระยะ 3 ปี ในชื่อว่า "โครงการวิจัยขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา"

⁵ชีระ สุมิตร , การฝึกหัดครู บัณฑิตและโอกาส, (กรุงเทพมหานคร : บรรณกิจ),

ผู้วิจัย มีความสนใจในโครงการนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงได้เข้าร่วมโครงการวิจัยส่วนหนึ่ง โดยการศึกษาค้นคว้าความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษา เกี่ยวกับขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครู - ประถมศึกษา เพราะมีความเห็นว่า เกณฑ์มาตรฐานดังกล่าว ควรจะกำหนดขึ้นจากการปฏิบัติงานของครูจริงๆ ดังที่ อารี สัตถนวี กล่าวไว้⁶ "การจัดหลักสูตรหรือโปรแกรมการฝึกหัดครู ให้ถือการ - ปฏิบัติเป็นหลัก โดยพิจารณาจากพื้นฐาน ความสามารถของหน้าที่ครู ในการทำงานจริงๆ"

ผู้บริหารการศึกษา เป็นผู้ที่มีประสบการณ์และปฏิบัติงานอยู่ในวงการประถมศึกษา ในฐานะผู้บริหารบุคคล ย่อมมีโอกาสพบเห็น ใกล้ชิด รับผิดชอบและติดตามผลการปฏิบัติงานและการปฏิบัติตนของครูได้ดีกว่าบุคคลอื่น ขอเท็จจริงที่ได้จากผู้บริหารการศึกษา จึงถือได้ว่า ใกล้เคียงกับสภาพการปฏิบัติงานที่เป็นจริงที่สุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาค้นคว้าความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษา ในจังหวัดอุดรธานี เกี่ยวกับขอบเขตหน้าที่และ เกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา โดยจะศึกษาค้นคว้าความคิดเห็นดังต่อไปนี้

1. ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด เกี่ยวกับความรู้ วิชาสามัญ ความรู้วิชาครู ทักษะในการสอน ทักษะของครู หน้าที่และงานของครูประถมศึกษา
2. ศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างระหว่างผู้บริหารการศึกษาที่มีวุฒิ ป.กศ.สูงหรือเทียบเท่าขึ้นไป กับผู้บริหารการศึกษาที่มีวุฒิต่ำกว่า ป.กศ.สูงหรือเทียบเท่าลงมา เกี่ยวกับความรู้ วิชาสามัญ ทักษะของครู หน้าที่และงานของครูประถมศึกษา
3. ศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างระหว่างผู้บริหารการศึกษาที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 1 - 20 ปี กับผู้บริหารการศึกษาที่มีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไป เกี่ยวกับความรู้สามัญ ทักษะของครู หน้าที่และงานของครูประถมศึกษา

⁶ อารี สัตถนวี เรื่องเดียวกัน, หน้าคำนำ

สมมติฐานของการวิจัย

1. ผู้บริหารการศึกษาควรมีความเห็น ว่า ครูประถมศึกษามีความรู้วิชาสามัญ ความรู้วิชาชีพ ทักษะในการสอน ทักษะคิด หน้าที่และงานของครูประถมศึกษา
2. ผู้บริหารการศึกษาที่มีวุฒิครูแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้วิชาสามัญ ทักษะคิดของครู หน้าที่และงานของครูประถมศึกษา ไม่แตกต่างกัน
3. ผู้บริหารการศึกษาที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้วิชาสามัญ ทักษะคิดของครู หน้าที่และงานของครูประถมศึกษา ไม่แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้บริหารการศึกษาในจังหวัด อุดรธานี ซึ่งมีศึกษาธิการจังหวัด หัวหน้าส่วนการศึกษา ศึกษาธิการอำเภอ หัวหน้าหมวด การศึกษา และครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาทุกสังกัด ในเขตอำเภอเมือง อำเภอลับแล อำเภอตรอน อำเภอพิชัย และอำเภอท่าปลา จำนวนทั้งหมด 100 คน
2. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความคิดเห็น ของผู้บริหารการศึกษา เกี่ยวกับขอบเขต หน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา ด้วยการໃแบบสอบถามความคิดเห็น ซึ่งประกอบด้วยเรื่องต่างๆดังนี้
 - 2.1 ความรู้วิชาสามัญ และความรู้วิชาชีพ
 - 2.2 ทักษะในการสอนของครู
 - 2.3 ทักษะคิดของครู
 - 2.4 หน้าที่และงานของครู

ขอทดลองเบื้องต้น

การวิจัยครั้งนี้ ใ้ข้อมูลจากคำตอบในแบบสอบถามความคิดเห็น ที่ผู้บริหารการศึกษา เป็นผู้ตอบ ผู้วิจัยถือว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทุกคนตอบด้วยความจริงใจ ตามขอเท็จจริง โดยไม่มีอคติ หรือมุ่งหวังประโยชน์อื่นใดทั้งสิ้น

ความจำกัดของการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประเมินค่า (Rating-Scale) และแบบสอบถามชนิดเลือกตอบ (Multiple Choice) ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง อาจครอบคลุมเกี่ยวกับขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา ไม่ครบถ้วน ทำให้ผลของการวิจัยไม่สมบูรณ์

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ความคิดเห็น หมายถึงความเชื่อและความคิดเห็นในสิ่งหนึ่งสิ่งใด ซึ่งไม่สามารถบอกได้ว่าถูกหรือผิด ในที่นี้หมายถึงความคิดเห็นที่ได้จากแบบสอบถาม

ขอบเขตหน้าที่ หมายถึงปริมาณของหน้าที่ซึ่งกำหนดไว้ สำหรับบุคคลในตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง

เกณฑ์มาตรฐาน หมายถึงมาตรการที่กำหนดขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการประเมินคุณลักษณะบางอย่างที่ต้องการ

ขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา หมายถึงปริมาณของหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐาน ที่ใช้เป็นเครื่องแสดงถึงคุณภาพของครู ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 หมวดคือ หมวดความรู้ของครู หมวดทักษะในการสอนของครู หมวดทัศนคติของครู และหมวดหน้าที่และงานของครู

ครูประถมศึกษา หมายถึง ครูที่สอนในระดับประถมศึกษาทั่วไปทุกสังกัด

ผู้บริหารการศึกษา หมายถึงผู้ที่ทำหน้าที่บริหารบุคคล ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ในระดับจังหวัดคือ ศึกษาธิการจังหวัดและหัวหน้าส่วนการศึกษา ในระดับอำเภอคือ ศึกษาธิการอำเภอและหัวหน้าหมวดการศึกษา ในระดับโรงเรียนคือ ครูใหญ่

สภาพที่เป็นจริง หมายถึง สภาพในการปฏิบัติงานจริงๆ ที่เกิดขึ้นและเป็นอยู่ในปัจจุบัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ช่วยให้ครู สถาบันผลิตครูและบุคคลทั่วไป ได้เข้าใจขอบเขตหน้าที่ของครูที่ดี
2. เป็นแนวทางสำหรับสถาบันผลิตครู ในการพิจารณาถึงลักษณะที่พึงประสงค์ของครู - ประถมศึกษา
3. เป็นแนวทางสำหรับการสอบคัดเลือก เพื่อบรรจุครูเข้ารับราชการหรือเข้าสอน - ในโรงเรียนประถมศึกษา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย